

Huggsexa om nya jobb i Europa

Svenska Dagbladet den 25 oktober 2011

Det saknas bra lösningar på EMU-krisen och de halvdåliga blir sämre ju längre tiden går. Medborgarna i medlemsländerna kommer att få se prislappen i högre inflation, högre räntor och/eller högre skatter. Oavsett lösning kommer kostnaden för krisen i form av minskad efterfrågan och färre jobbtillfällen inom EMU. Med en redan rekordhög arbetslöshet i många länder kommer eurokrisens andra steg bli till en huggsexa om jobben som hotar sammanhållningen inom hela EU. Regeringen måste rusta i tid för denna kamp.

I kampen om jobben kommer europeiska politiker att se om sitt eget hus. Angelägna om att visa färdighet i att skapa jobb och trygga det egna mandatet kommer de vara benägna att föra en nationalistisk och i EU-sammanhanget "ojuste" politik.

En ny form av förtäckt protektionism kommer att göra intåg med tilltag som är svåra att kritisera i det internationella samarbetet. Länder kommer försöka locka till sig nya jobbtillfällen med riktade satsningar till individuella företag och helst då inom framtidsindustrier. Investerarna ska övertalas med hjälp av subventioner i form av bidrag, lån eller aktiekapital på fördelaktiga – icke-marknadsmässiga – villkor, skatteförmåner, garantier, mjukare tolkningar av internationella avtal samt nationalistiska utspel. Kampen om investeringarna kommer att spilla över på EU och sätta hela detta fredsprojekt på spel.

Mycket talar för en ökad användning av förtäckta nationella lösningar i denna kris. För det första har EU:s hårda kontroller av synlig protektionism enligt historiska mönster och med stor uppfinningsriktighet lett till många alternativa vägar av protektionism i förtäckt form.

För det andra är själviska åtgärder som drabbar andra stater svåra att komma åt när de paketeras i det godas namn. Ursäkterna hämtas från områden som klimat- och energipolitik, deflationsbekämpning, terrorbekämpning, standardiserings- och harmoniseringspolitik med flera. Så fick exempelvis danska företag den hårda vägen uppleva Riksbankens kamp mot en förväntad deflation i mars 2009. Kronan skulle fås att depreciera för att fördyra importen med syftet att inflationen skulle stiga till två procent. Den billigare svenska kronan gjorde svenska priser attraktiva för danska konsumenter och ledde till den bästa julhandeln i Malmö i mannaminne. Tvärs över Öresund fick affärer slå igen, och som en sidoeffekt av deflationsbekämpningen hade jobben flyttat över Öresundsbron till den svenska sidan.

För det tredje talar nya starka konkurrenters närvaro på världsmarknaden för en ökad användning i Europa av "ojuste" politik för att säkra jobben. Internationella undersökningar pekar på att en stor del av gränsöverskridande investeringar de närmaste åren kommer att hamna i Kina. Att få av de nya jobben hamnar i Europa ger näring åt en huggsexa mellan medlemsländerna.

EU-regler sätter gränser för kampen mellan medlemsländerna om jobben. Respekten för regler har dock visat sig vara liten bland EU:s politiker under krisen och undantagsregler tillåter dessutom

selektivt stöd. I kristider är alltså ramarna för den gränsöverskridande kampen om jobbtillfällena inom Europa öppna på pappret såväl som i verkligheten.

Sverige måste förberedas politiskt såväl som budgettaktiskt inför huggsexan. Politiskt gäller det att förhindra mildare tolkningar av EU:s statsstödsregler och få EU att motverka gråzonsbeteende och förtäckt protektionism.

Regeringen bör även arbeta för tillkomsten av en instans för global tillsyn av spelreglerna för investeringar med mandat att utdöma påföljd när kampen om gränsöverskridande investeringar urartar. Politikerna måste också arbeta mot nationalismen som följer med krisen där medlemsländer stänger gränserna för utländsk arbetskraft och endast välkomnar utländska företag som ger nya arbetstillfällen. Medlemsländernas benägenhet att bevilja asyl har visat sig sjunka i dåliga tider. Regeringen bör därför agera så att nationell invandringspolitik i kampen om jobben inte utvecklas till ett hot mot sammanhållningen inom EU och att Sverige som föregångsland i detta sammanhang får bära hela den ekonomiska bördan.

På det budgettaktiska området måste regeringen satsa stort på den internationella marknadsföringen av Sverige som produktionsland. För att ett litet land i periferin ska synas som ett investeringsalternativ bland uppåt 200 konkurrerande nationer krävs en stor budget.

Istället för att skära ner på antalet ambassader och satsningar på organisationer ämnade att marknadsföra Sverige bör resurserna nu ökas. För att Sverige med kraft av regionens storlek ska få större synlighet bör nordiskt samarbete vara en del av denna satsning.

LARS OXELHEIM

professor vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet, och Institutet för näringslivsforskning (IFN) i Stockholm, ordförande för det Svenska nätverket för Europaforskning i ekonomi (SNEE).